

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาการแสวงหาสารนิเทศทางการประมงของชาวประมงทะเลพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในรอบปีที่ผ่านมามีในด้านวัตถุประสงค์ การแสวงหาสารนิเทศ เนื้อหาสารนิเทศทางการประมงที่แสวงหา ขั้นตอนของการแสวงหา รูปแบบสารนิเทศที่แสวงหา และแหล่งสารนิเทศที่ใช้ในการแสวงหา รวมทั้งปัญหาที่ชาวประมงทะเลพื้นบ้านประสบในการแสวงหาสารนิเทศทางการประมง ในบทนี้จะเสนอวิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะกล่าวถึงขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

การศึกษาการแสวงหาสารนิเทศของชาวประมงทะเลพื้นบ้าน ได้เลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เพราะอำเภอคลองใหญ่ประชากรมีอาชีพหลักทำการประมงประมาณร้อยละ 75 มีการทำสวนทำนาเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังเป็นอำเภอที่มีพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลทอดยาวไปจนถึงปลายสุดทางใต้ของจังหวัดตราดจัดว่าเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดทะเลมากที่สุดของจังหวัดตราดและเหมาะสำหรับการทำประมงทะเลมากกว่าอำเภออื่น ๆ

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ประกอบด้วย 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน มีประชากรที่ประกอบอาชีพทำการประมงทะเลพื้นบ้านทั้งสิ้น 1,111 คน (ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 หน้าที่ 6)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวประมงทะเลพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำนวน 293 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยได้รายชื่อและจำนวนครัวเรือนของชาวประมงทะเลพื้นบ้านจากสำนักงานประมงอำเภอคลองใหญ่ ปี พ.ศ. 2534 ซึ่งจำนวนครัวเรือนชาวประมงทะเลพื้นบ้านมีทั้งหมด 1,111 ครัวเรือน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างประชากรของยามาเน (Yamane 1970: 580-581) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad \text{เมื่อระดับความนัยสำคัญเป็น } .05$$

$$n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากร}$$

$$N = \text{ขนาดของมวลประชากร}$$

$$e = \text{ความคาดเคลื่อนให้ } e = .05 \text{ (ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากตัวอย่างประชากร) เท่าที่จะยอมรับได้}$$

ผลการคำนวณจากสูตรทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 293 ครัวเรือนแยกเป็นตำบลและหมู่บ้านตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนครัวเรือนชาวประมงทะเลพื้นบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำบลและหมู่บ้าน

ชื่อตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน ประมงทะเลพื้นบ้าน	จำนวนครัวเรือน ที่เป็นตัวอย่าง
คลองใหญ่	(499)	(132)
หมู่ 1 เจ๊กลัก	43	11
หมู่ 2 คลองใหญ่	38	10
หมู่ 3 คลองจาก	73	19
หมู่ 4 คลองตะบ้ำ	3	1
หมู่ 5 ตาหนัก	104	28
หมู่ 6 บางอิน	30	8
หมู่ 7 ส่วนมะพร้าว	154	41
หมู่ 8 คลองจาก	54	14
ไม้รูด	(377)	(99)
หมู่ 1 ไม้รูด	127	34
หมู่ 2 หนองม่วง	61	16
หมู่ 3 หัวโสม	73	19
หมู่ 4 คลองมะนาว	54	14
หมู่ 5 หัวบอน	62	16
หาดเล็ก	(235)	(62)
หมู่ 1 คลองมะขาม	42	11
หมู่ 2 โขดทราย	37	10
หมู่ 3 คลองหิน	54	14
หมู่ 4 หาดเล็ก	26	7
หมู่ 5 คลองสน	76	20
รวม 18 หมู่บ้าน	(1,111)	(293)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก) คำถามที่สอบถามมีทั้งหมด 19 คำถาม ซึ่งมีความยาว 7 หน้า เนื้อหาในโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ 3 คำถาม คำถามที่สอบถามได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพประมงหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการแสวงหาสารนิเทศทางการประมง มีคำถามทั้งหมด 17 คำถาม คำถามที่ถามได้แก่ วัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ เนื้อหาสารนิเทศ ขั้นตอนการแสวงหา รูปแบบของสารนิเทศที่แสวงหา แหล่งสารนิเทศที่ใช้ในการแสวงหา ตลอดจนปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศทางการประมง

ในการสัมภาษณ์ได้หลีกเลี่ยงการใช้คำ "สารนิเทศ" โดยผู้ทำการสัมภาษณ์จะถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่า "คำตอบหรือเรื่องราว" แทนคำว่า สารนิเทศ ซึ่งจะเป็นการช่วยผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจความหมายง่ายขึ้น

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

เพื่อความแน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ที่ร่างเสร็จแล้วนั้นมีความกระชับลำดับคำถามเหมาะสม จึงนำแบบสัมภาษณ์ จำนวน 10 ชุด ไปทดสอบกับกลุ่มชาวประมงทะเลพื้นบ้านในเขตอำเภอเมืองจังหวัดระยอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นชาวประมงที่มีอาชีพทำประมงทะเลพื้นบ้านเป็นอาชีพหลักเหมือนกัน เมื่อต้นเดือนเมษายน 2535 ผลจากการทดสอบและพูดคุยกับชาวประมงทะเลพื้นบ้านหลังการสัมภาษณ์ได้จัดบันทึกคำถามที่ขาดความชัดเจน ตลอดจนโครงสร้างของคำถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อนำมาใช้งานในขั้นสุดท้าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจโดยการสัมภาษณ์ชาวประมงทะเลพื้นบ้านเกี่ยวกับการแสวงหาสารนิเทศทางการประมงในเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2535

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้เดินทางไปทำการสัมภาษณ์ชาวประมงทะเลพื้นบ้านด้วยตนเองโดยการอาศัยรถของทางราชการกรมประมงที่ต้องออกท้องที่นี้เป็นประจำ และอาศัยความร่วมมือนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ประมงของกรมประมงที่ร่วมเดินทางกับผู้วิจัยช่วยทำสัมภาษณ์พร้อมกับผู้วิจัยด้วย โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการฝึกและซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ตลอดจนเทคนิคในการสัมภาษณ์ให้กับผู้ที่ช่วยทำการสัมภาษณ์เป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งการอาศัยความร่วมมือจากนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ของกรมประมงที่คุ้นเคยกับชาวประมงทะเลพื้นบ้านในพื้นที่ดังกล่าวนี้ จะช่วยทำให้การทำการสัมภาษณ์ได้รับความสะดวก และความร่วมมืออย่างดีจากชาวประมงทะเลพื้นบ้านในท้องที่นั้น และการสัมภาษณ์จะใช้วิธีอ่านคำถามแล้วให้เลือกตอบที่ละข้อ

การคัดเลือกครัวเรือนที่เป็นตัวอย่างนั้น ใช้วิธีนํารายชื่อครัวเรือนประมงของแต่ละหมู่บ้าน ตารางที่ 1 หน้า 6 มาทำการคัดเลือกครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านโดยวิธีการเลือกสุ่ม (Random Sampling) จนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบ 293 ครัวเรือนตามตารางที่ 5 หน้า 28 ในการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์บุคคลที่ทำประมงทะเลพื้นบ้านเป็นอาชีพหลักในครัวเรือนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ ครัวเรือนละ 1 คน และในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ถ้าครัวเรือนนั้นมีบุคคลหลายคนทำประมงทะเลพื้นบ้านเป็นอาชีพมากกว่า 1 คน จะทำการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยการเลือกสุ่มเอาเพียง 1 คน

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการสัมภาษณ์ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้แปลงคำตอบในแบบสัมภาษณ์เป็นตัวเลขเพื่อเตรียมลงรหัสในแบบฟอร์มการลงรหัส (Coding Form) จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปประมวลและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC+) และใช้วิธีการทางสถิติดังนี้

1. การหาค่าร้อยละใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวประมงทะเลพื้นบ้านผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลเกี่ยวกับการแสวงหาสารนิเทศทางการประมงของผู้ให้สัมภาษณ์

2. ใช้ไคสแควร์ สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาสารนิเทศทางการประมงของชาวประมงทะเลพื้นบ้าน อันได้แก่ เนื้อหา รูปแบบสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ กับลักษณะเฉพาะบุคคล (อายุ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพประมง) และวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศทางการประมง

3. ในการเปรียบเทียบการแสวงหาสารนิเทศทางการประมงของชาวประมงทะเลพื้นบ้านด้าน เนื้อหา รูปแบบสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ กับลักษณะเฉพาะบุคคล (อายุ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพประมง) และวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศทางการประมง กำหนดระดับค่าร้อยละดังนี้ คือ

81 - 100	อยู่ในระดับ	มากที่สุด (มส)
61 - 80.9	อยู่ในระดับ	มาก (ม)
41 - 60.9	อยู่ในระดับ	ปานกลาง (ป)
21 - 40.9	อยู่ในระดับ	น้อย (น)
0 - 20.9	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด (นส)

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางต่าง ๆ จะนำเสนอเฉพาะค่าจำนวนมากที่สุดและค่าจำนวนมากเท่านั้น

3. การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ที่คิดว่ามีประโยชน์มากที่สุดและปัญหาที่ประสบในการแสวงหาสารนิเทศทางการประมงของชาวประมงทะเลพื้นบ้าน โดยกำหนดระดับค่าเฉลี่ยดังนี้

1.00 - 1.50	แปลความ	น้อย (น)
1.51 - 2.50	แปลความ	ปานกลาง (ป)
2.51 - 3.00	แปลความ	มาก (ม)